

نگرشی بر مقولات اقتصادی در ادبیات کهن ایران

طلعت کاویان پور - استادبار مرکز معارف اسلامی دانشگاه صنعتی شریف

چکیده

آثار منثور و منظوم ادبیات کهن فارسی که در طی هزار سال ایجاد شده است، بسیار متنوع، جذاب و آموزنده است. این آثار ارزشمند برای آشنایی با جامعه‌ی سنتی ایران که بیش از ده قرن با تغییراتی در این آب و خاک دوام آورده و آمیزه‌ای از نظام ارباب - رعیتی - پدرسالاری و بردگی همراه با استبداد و نظام خراج بوده است، در خور تعمق است. این آثار را می‌توان از دیدگاه‌های گوناگون بررسی کرد. در این مقاله، نگارنده بر آنست تا با مطالعه بخشی از مهم‌ترین آثار ادبی منظوم و منثور فارسی برخی از مقولات اقتصادی را بررسی کند و تلفی پیشینان را از آن مقولات در بوته‌ی نقد قرار دهد. در ادبیات ما، زندگی با تمام رنگ آمیزی خود منعکس است و حیات اقتصادی و هستی مادی و اجتماعی به‌ناچار انعکاسی روشن و برجسته دارد.

در این مقاله، پس از بررسی طبقات اجتماعی ایران، در دوره ساسانی و دوره اسلامی، برخی از مقولات اقتصادی از جمله فقر و ثروت، پول و قدرت اجتماعی آن، کالا و بازرگانی، اقتصاد خانگی و روابط دخل و خرج با توجه به نگرش سخنوران صاحب ذوق و قلم و اندیشه ایران کهن، که در آثارشان انعکاس یافته مورد بحث و بررسی قرار می‌گیرد

این مقاله، فتح بابی است برای کسانی که در قلمرو ادب فارسی دستی دارند، تا با نگاهی نو، ادبیات کهن فارسی را از نظر موضوع و محتوا مطالعه کنند و به این باور برسند که ادبیات پویای هر ملتی ترجمان و آینه تمام نمای حیات سیاسی، فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی و عاطفی هر قومی به شمار می‌رود و میراث ماندگاری است که می‌تواند، آموزه‌های فکری و تجربی خود را به نسل‌های آینده انتقال دهد

کلمات کلیدی: ادبیات کهن، حیات اقتصادی، طبقات اجتماعی، زندگی و مردم.